

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1882, kl. 10 f. m

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående beviljande af anslag för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn; gifven Stockholms Slott den 21 April 1882.

Kongl. Maj:t vill, under hänvisande till innehållet af bifogade utdrag utaf statsrådsprotokollet öfver civilärenden, härmed föreslå Riksdagen att,

för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn i öfverensstämmelse med det af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uppgjorda förslag bevilja ett extra anslag utan återbetalningsskyldighet af åttiosex tusen åttahundra kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Fredrik Hederstierna.

*Utdrag af protokoll öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 21 April
1882.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve POSSE,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
TAUBE,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT och
THEMPTANDER.

Departementschefen Statsrådet Hederstierna föredrog i underdånighet:

— — — — —

10:o.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Gotlands län underdåniga memorial den 29 nästlidne Mars, dervid öfverlemnats och till nådigt bifall förordats en af stadsfullmäktige i Visby ingifven till Kongl. Maj:t stäld och af magistratens i Visby yttrande åtföljd anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes till nu församlade Riksdag aflåta nådig proposition

om beviljande af anslag för reparation af nyligen timade skador å vågbrytaren vid stadens hamn och behöflig förstärkning af denna byggnad; uti hvilket ärende styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader den 12 innevarande månad afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Föredragande Departementschefen Statsrådet Hederstierna anförde i underdånighet:

»Uti underdånig skrifvelse af den 27 sistlidne Mars hafva stadsfullmäktige i Visby anmält, hurusom den orkan, hvilken under natten emellan den 15 och 16 Februari detta år rasade med en i mannaminne nästan oerhörd våldsamhet öfver Gotland, samt de två mycket hårda stormar, hvilka kort derefter den 20 och 22 i samma månad öfvergingo ön, anstält förödelser å vissa delar af stadens hamnbyggnad, hvilka syntes i hög grad hotande för beståndet i synnerhet af det lika dyrbara som viktiga yttre hamnarbetet, och dervid vidare andragit:

att, sedan rapport om olyckan skyndsamligen ingifvits till styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, denna styrelse beordrat löjtnanten vid väg- och vattenbyggnadscorpsen C. A. Husberg att ofördröjligen afresa till Visby för att besigtiga de inträffade skadorna å hamnbyggnaden samt föreslå nödiga mått och steg för de förstörda delarnes iståndsättande; till följd hvaraf ock Husberg efter undersökning på stället upprättat och under den 18 Mars till styrelsen insändt redogörelse för den timade förstörelsen jemte förslag till skadornas botande och den yttre hamnbyggnadens betryggande, hvartill enligt beräkning skulle erfordras 87,900 kronor, samt i sammanhang dermed tillika förklarar, att *»sakens vikt kräfde skyndsam behandling»* och att *»fara är att, om svåra stormar komma att ytterligare inträffa, innan förstärkning (å vågbrytaren) hunnit anbringas, öfverbyggnaden icke vidare skall kunna uthärda sjöns anfall»*;

att emellertid staden, som från år 1842, då vågbrytaren började byggas, ansträngt sig med alla sina krafter för att medverka till det viktiga arbetets utförande och till botande af de skador, för hvilka detta mot alldeles öppet haf anlagda, utomordentligt svåra byggnadsverk tid efter annan varit utsatt, och hittills ordentligen fullgjort hvad densamma vid erhållna statsunderstöd ålagts, icke mäktade anskaffa de medel, som för nu ifrågavarande iståndsättnings- och förstärkningsarbeten oundgängligen vore af nöden, i hvilket afseende åberopats: att, jemlikt bifogadt intyg från stadens drätselkammare, staden utöfver

de summor om tillhopa 434,437 kronor 50 öre, hvilka såsom anslag af allmänna medel kommit densamma för yttre hamnen till del, nedlagt å denna och hamnbyggnaden i öfrigt under åren 1842—1881 det betydliga beloppet af 1,024,478 kronor 49 öre, af hvilka 181,950 kronor åren 1850 och 1857 erhållits såsom lån från handels- och sjöfartsfonden; att staden nu häftade i skuld för återstående 22,500 kronor af 1857 års lån från handels- och sjöfartsfonden, äfvensom för ett år 1876 med nådigt bifall upptaget obligationslån å 800,000 kronor, hvaraf endast 32,000 kronor amorterats och af hvilket vid årets början funnes oanvända allenast 20,000 kronor, som behöfdes till snart förestående byggnader i inre hamnen; samt att kommunalutskylderna, som år 1874 utgingo med 3 kronor 54 öre per bevillningskrona, år 1881 stigit till 6 kronor 31 öre och för innevarande år utgjorde nära samma belopp;

att dessutom med fullt skäl torde kunna sägas, att det ärende, hvarom nu vore fråga, egde betydelse, icke blott och närmast för Visby stad, utan ock för hela riket och för sjöfarten i allmänhet på Östersjön, helst det icke gerna kunde vara för fäderneslandet likgiltigt, om Gotlands enda stad och sätet för öns administrativa verk och inrättningar, likasom för dess försvars-, undervisnings-, sjukvårds- och fångvårds-väsende med dertill hörande dyrbara byggnader, skulle genom möjlig förstöring af dess hamn upphöra att, såsom hittills, vara utgångspunkten för samfärdseln såväl med svenska fastlandet, hvilken uppehölles med 3 tidsenliga ångbåtar, som med öns inre och sydliga delar, till hvars befordrande staden i jernvägsanläggningen nedlagt en half million kronor;

att, ehuru Visby samhälle dertill vore utan skuld, det visserligen vore att högeligen beklaga, att med de betydande uppostringar, hvilka hittills blifvit å hamnbyggnaden nedlagda så väl af staten som af staden, ändamålet ännu icke till fullo vunnits, men att erfarenheten från många håll inom och utom Europa lärt, att hamnbyggnader mot helt och hållet öppet haf gång efter annan måst omgöras, innan bästa sätet för utförandet kunnat utfinnas, hvadan ock den dyrbara erfarenhet, som vid Visby hamn insamlats och kommit vattenbyggnadskonsten till godo, torde få anses hafva en allmännare betydelse; samt

att af dessa och i öfrigt anförda skäl stadsfullmäktige i underdånighet anhölle, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för afhjelpandet af de nyligen skedda skadorna å Visby hamns vågbrytare och för denna byggnads behöfliga förstärkning bevilja ett så stort anslag, som efter pröfning af ofvannberörda arbetsförslag och kostnadsberäkningar kunde finnas vara af nödvändigheten påkalladt.

Magistraten i Visby vitsordar i sitt yttrande stadsfullmäktiges uppgifter angående stadens bekymmersamma ekonomiska ställning till följd af de stora penningeupphoffningar den underkastat sig för hamnbyggnaden och jernvägen, samt tillägger: att säkerligen ingen af rikets kommuner nödsakats att för någon dess förvaltningsangelägenhet vidkännas så jemförelsevis dryga och betungande kostnader, som Visby stad med i rundt tal 1,020,000 kronor nedlagt å sin hamnbyggnad under fullkomlig kännedom derom, att staden aldrig af desamma kunde påräkna någon ränteinkomst, utan endast derigenom bevara sitt af hamnbyggnadens vidmakthållande beroende sjelfbestånd; att då nyssnämnda kapital efter beräkning af sex procent ränta representerade en årlig ränteförlust för staden af 61,200 kronor, medan stadens på uttaxering icke beroende inkomster, enligt hvad ett bilagdt tryckt exemplar af stadens budget för innevarande år visade, utgjorde sammanlagdt allenast 52,500 kronor, dessa inkomster alltså med 8,700 kronor understege den årliga räntan å de af staden hittills bestridda utgifterna för hamnbyggnaden; samt att, för såvidt Visby hamn måste erkännas vara af allmän betydelse icke blott för samfärdseln emellan rikets fastland och Gotland, utan äfven för den betydliga sjöfarten å Östersjön, det torde med billighet och rättvisa öfverensstämma, att staden icke för underhållet af sin hamnbyggnad betungades med kostnader utöfver hvad skäligen kunde anses motsvara dess andel i denna sjöfart och dess fördel i öfrigt; hvadan magistraten, med instämmande i de af stadsfullmäktige åberopade skäl, förenade sig med desse i anhållan om bifall till deras framställning.

Uti det memorial, hvarmed handlingarne till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnats, tillstyrker Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län jemväl nådigt bifall till stadsfullmäktiges framställning och yttrar till stöd för detta tillstyrkande: att den i handlingarne befinthliga utredning af Visby stads finansiella ställning nogsamt visade, att staden, i anseende till sin stora skuld och sina betydliga årliga utgifter, hvilka redan nödvändiggjorde en betungande beskattning, icke förmådde bekosta de arbeten, som för hamnens istandsättande nu föreslagits och erfordrades, och att, då det härtill nödiga beloppet af omkring 88,000 kronor svårigen kunde genom ökad beskattning inom kommunen uttagas och ytterligare skuldsättning för ändamålet icke syntes kunna ifrågasättas, samt staden, som redan öfver höfvan ansträngt sig för vinnande af det för samhället och hela orten samt i viss mån äfven för moderlandet angelägna och nödvändiga ändamålet att erhålla en ändamålsenlig hamn, icke skäligen kunde föreventas att hafva undandragit sig att enligt fastställda planer fullgöra de förstärk-

nings- och andra arbeten å den flera gånger afslutade och godkända hamnbyggnaden, hvilka tid efter annan funnits nödiga och af vederbörande myndighet föreskrifvits, det icke torde kunna anses obehörigt, att staden nu framställde anspråk på statens mellankomst med hjälp, desto hellre som de betydande anslag af allmänna medel, hvilka förut lemnats staden såsom bidrag till hamnbyggnaden, nogsamt ådagalade, att omsorgen om uppehållandet af staden och dess hamn blifvit erkänd såsom en allmänviktig angelägenhet.

Slutligen har styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader i sitt utlåtande af den 12 innevarande April anført:

att löjtnanten Husberg den 28 förutgående Mars till styrelsen insändt ett utlåtandet i afskrift bifogadt tillägg till sin ofvannämnde redogörelse, innefattande jemväl en jemkning af förut uppgjorda förslag och kostnadsberäkningar för reparationsarbetet; att af dessa redogörelser framginge, att stormen, som i början varit sydlig, från hvilken sida hamnen icke skyddades af någon vågbrytare, sedermera öfvergått till vestlig och nordlig; att härunder den inre hamnen icke lidit några skador af betydighet, medan deremot vågbrytaren, som skyddar den yttre hamnen, tillfogats ansenliga skador i synnerhet å hufvudet och å de delar på insidan, som på ritningen betecknades med sektionerna J—K och L—M, der platformen med derå anbragta jernväg, bortspolats, jemte det att å den yttre glacisen stenar blifvit af vågorna bortförda och timmer lösryckta från den yttersta raden af de till yttre stöd för vågbrytaren anbragta timmerkistor; att desse skador, hvilka påvisade önskvärdheten, att icke säga angelägenheten, att äfven å södra sidan af hamnen erhålla en kraftig hamnarm, vore af beskaffenhet att böra med största möjliga skyndsamhet botas, så att ej en ny storm måtte ytterligare öka dem och fortskynda den kostbara hamnanläggningens förstörelse; och att kostnaderna för de uppkomna skadornas afhjelpande beräknats sålunda:

A. För reparation af den inre hamnen till	kronor	600: —
B. Reparation och förstärkning af vågbrytarens pir eller hufvud	,,	12,352: 80;
C. Gamla vågbrytarens öfverbyggnad genom fortsätt- ning intill piren af kalkstensryggen	,,	9,360: —
D. Den nya vågbrytarens öfverbyggnad eller inre platformens återställande	,,	7,000: —
E. Vågbrytarens yttre glacis	,,	48,000: —
Tillsyn m. m. och oförutsedda utgifter, circa 15 %	,,	11,187: 20;

Summa kronor 88,500: —;

att styrelsen likväl, enär af dessa kostnader en del, eller 6,600 kronor, af de under Litt C upptagna afsåge arbeten, som väl vore önskvärda, men icke stode i samband med de nu inträffade skadorna, funne detta belopp, äfvensom de under Litt A utförda 600 kronor, hvilka sökanderne icke ifrågasatt att såsom statsanslag erhålla, kunna utgå ur förslaget, hvilket alltså, om härtill lades circa 15 % derå eller 1,100 kronor för oförutsedda utgifter m. m., kunde minskas med 8,300 kronor till 80,200 kronor, hvaremot styrelsen, med kännedom om de utomordentliga åtgärder, som på andra ställen måst vidtagas för bevarande af hamnbyggnader med liknande läge, som Visbys, ansåge önskvärdt, att af de utaf Husberg till utläggning å den yttre glacisen föreslagna 250 block åtminstone 150, eller de yttre för vågsvallet mest utsatta, gjordes varaktigare och af beton i stället för af kalksten, sammanmurade med cement, såsom afsedt vore, ehuru härigenom kostnadsbeloppet skulle ökas med 6,600 kronor och för hamnarmens återställande i behörigt skick sålunda komma att, enligt ett hos styrelsen med ledning af Husbergs beräkningar sammandraget och bifogadt kostnadsförslag, erfordras 86,800 kronor;

att då, på sätt stadsfullmäktige uppgifvit och styrkt, kostnaderna för stadens yttre hamn med vågbrytaren uppgått till 1,116,955 kronor 83 öre, hvaraf såsom anslag utan årsbetalningsskyldighet anvisats vid riksdagen år 1841

1841	kronor	118,500: —	
1852	„	126,937: 50;	
1868	„	9,000: —	
1871	„	130,000: —	och
1875	„	50,000: —	434,437: 50;

staden alltså bidragit med 682,518: 33;
till denna anläggning, samtidigt med det att staden för ordnandet af den inre hamnen utgifvit 341,960 kronor 16 öre; samt

att, enligt ett af hamnstyrelsen meddeladt utdrag af hamnens räkenskaper, nettobehållningen af hamnintraderna uppgått under åren 1842—1881 till sammanlagdt 703,762 kronor 37 öre, och under de sista tio åren, efter afdrag af annuiteter å upptagna lån, till i medeltal 10,382 kronor 37 öre för år;

Och har styrelsen, med hänsigt ej mindre till stadens affärsställning och de uppoffringar staden redan gjort för sin hamn, än äfven till hamnens stora betydelse för sjöfarten på Östersjön och till de kostnader, som redan nedlagts på hamnanläggningen, för hvars försättande i ett fullt ändamålsenligt skick likväl erfordrades en ny hamnarm mot söder, tillstyrkt, att hos Riksdagen måtte göras nådig framställning om beviljande af ett anslag å 86,800 kronor till reparation,

i enlighet med det hos styrelsen sammandragna kostnadsförslag af vågbrytaren och yttre hamnarmen vid Visby.

Af hvad handlingarne sålunda gifvit vid handen synes mig klarligen framgå, ej mindre att de skador, som af de våldsamma stormarne under sistlidne Februari månad förorsakats å Visby stads yttre hamn, äro af beskaffenhet att böra så skyndsamt som möjligt afhjelpas, på det att liknande nya naturhändelser icke måtte i grund förstöra den dyrbara vågbrytaren, än äfven att Visby kommun, till följd af de uppostringar den underkastat sig för åstadkommande så väl af densamma och af hamnbyggnaden i öfrigt, som af Gotlands jernväg och andra arbeten, iråkat en sådan ekonomisk ställning, att den svårigen mäktar ikläda sig de nya utgifter, som nu äro af nöden för att återförsätta vågbrytaren och hamnarmen i behörigt skick samt deråt bereda välbehöflig förstärkning.

Vid sådant förhållande, och då det icke lärers förnekas att Visby hamn är af stor betydelse, om än närmast för staden sjelf, likväl äfven för den lifliga sjöfarten å Östersjön och den ömsesidiga förbindelsen emellan ön Gotland och moderlandet och då det måste ligga i statens eget intresse att söka förekomma förstöringen af detta arbete, hvartill staten, derigenom erkännande dess vigt äfven från det allmännas synpunkt, redan bidragit med icke obetydliga belopp, anser jag mig ega allt skäl tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att genom nådig proposition föreslå Riksdagen att för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn i öfverensstämmelse med det af styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uppgjorda förslag, bevilja ett extra anslag utan återbetalningsskyldighet af åttiosex tusen åtta hundra kronor.

Denna Departementschefens af Statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och befalde, att proposition i ämnet, så lydande, som bilagorna till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Paul Strandberg.